

תוכן העניינים

- 1 הגדרות
- 2 משפטיים

1 הגדרות

הגדרה 1: שלם שמחוק שלם

יהיו a, b מספרים שלמים. אומרים כי b מחלק את a אם קיים מספר שלם q כך ש-
 $a = qb$.

כלומר $\frac{a}{b}$ שווה למספר שלם q . הסימון $b \mid a$ אומר כי b מחלק את a .

הגדרה 2: יחס שקולות בין a ו- b

נניח כי $a, b \in \mathbb{Z}$ מספרים שלמים ו- m מספר שלם חיובי. היחס
 $a \equiv b \pmod{m}$
אומר כי m מחלק את ההפרש $a - b$, כלומר $.m \mid a - b$.

התנאים הבאים שקולים:

$$a \equiv b \pmod{m} \iff m \mid a - b \iff \exists q, r : a = qm + r$$

אומרים גם כי " a שקול ל- b מודולו m ".

הגדרה 3: השארית

נתונים שניים שלמים $a, b \in \mathbb{Z}$, היחס

$$a \bmod b$$

מציאן את השארית בחלוקת a ב- b .

הגדרה 4: המחלק המשותף הגדול ביותר gcd

נתונים שניים שלמים $a, b > 0$. המחלק המשותף הגדל ביותר של a ו- b מסומן gcd(a, b) (greatest common divisor) ומודגר להיות המספר שלם הגדל ביותר שמחוק גם a וגם b .

הגדרה 5: כפולה משותפת קטנה ביותר lcm

נתונים שניים שלמים $a, b > 0$. הכפולה המשותפת הקטנה ביותר מוסומן lcm(a, b) (lowest common multiple) ומודגר להיות המספר השלם החויבי הקטן ביותר ש- a ו- b מחלקים אותו.

הגדרה 6: מספרים זרים

נניח כי $1 < a \leq b$ מספרים שלמים. אומרים כי a ו- b **מספרים זרים** אם $\gcd(a, b) = 1$.

במילים פשוטות, שני מספרים שלמים נקראים **מספרים זרים** אם המחלק המשותף המקסימלי שלהם הוא 1, כלומר, אין אף מספר גדול ממהלך את שניהם.

הגדרה 7: פונקציית אוילר

יהי m מספר שלם. הפונקציית אוילר מסומנת ב- $\phi(m)$ ומוגדרת להיות השלמים שקטנים ממש מ- m וזרים ביחס ל- m .
 $\phi(m) := \{a \in \mathbb{N} \mid \gcd(a, m) = 1, a < m\}$.

הגדרה 8: צופן ההזזה

יהי $0 \leq k \leq 25$. עברו $P = C = K = \mathbb{Z}_{26}$
 $e_k(x) = (x + k) \pmod{26}, \quad x \in \mathbb{Z}_{26}$
 $d_k(y) = (y - k) \pmod{26}, \quad y \in \mathbb{Z}_{26}$.

צופן ההזזה מוגדר מעל

הגדרה 9: צופן החלפה (substitution cypher) צופן החלפה

בצופן החלפה, $P = C = \mathbb{Z}_{26}$
 K מורכב מכל החלפות האפשריות של ה- 26 סמלים $0, 1, 2, \dots, 25$.
עבור כל החלפה $K \in \pi$ נגידר כל מיפוי

$$e_\pi(x) = \pi(x)$$

ונגידר כל פעולה

$$d_\pi(x) = \pi^{-1}(x),$$

כאשר π^{-1} החלפה ההפוכה של π .

הגדרה 10: צופן אפייני

יהי $P = C = \mathbb{Z}_{26}$ ויהי
 $K = \{a, b \in \mathbb{Z}_{26} \mid \gcd(a, 26) = 1\}$.
עבור $x \in \mathbb{Z}_{26}$ גידר כל המיפוי
 $e_k(x) = (ax + b) \pmod{26},$
עבור $y \in \mathbb{Z}_{26}$ גידר כל המיפוי
 $d_k(y) = a^{-1}(y - b) \pmod{26}.$

הגדורה 15: צופן RSA

יהי $n = pq$ כאשר p, q מספרים ראשוניים שונים. תהי הקבוצת טקסט גלי $P = \mathbb{Z}_n^*$, והקבוצות טקסט מוצפן $C = \mathbb{Z}_n^*$. נגידר קבוצת המפתחות

$$K = \left\{ (n, p, q, a, b) \mid ab \equiv 1 \pmod{\phi(n)} \right\}$$

לכל $(n, p, q, a, b) \in K$ נגידר כל מצפין

$$e_k(x) = x^b \pmod{n},$$

ונגידר כל מפענה

$$d_k(x) = x^a \pmod{n}.$$

הערכים של n ו- b הם ערכים ציבוריים בעוד p, q, a ערכים סודיים.

הגדורה 16: רשת פיסטל (Feistel)

נתון טקסט גלי $x = \{0, 1\}^{2n}$ כרץ סיביות.

$$R_0 : x = \underbrace{x_1 \dots x_n}_{L_0} \quad \underbrace{x_{n+1} \dots x_{2n}}_{R_0}$$

מחלקים את x לשני חצאים שנסמנו L_0 ו- R_0 :

- מספר שלם N אשר קובע את המספר של שלבים בתהליך הצפנה.
- מפתח התחלתי k .

• מערכת של N תות-מפתחות $(k_1, \dots, k_N)$, אחד לכל שלב של התהליך הצפנה.

$$f : \{0, 1\}^n \rightarrow \{0, 1\}^n$$

$$R_0 = x_n \dots x_{2n}, L_0 = x_1 \dots x_n$$

$$(1 \leq i \leq N) : L_i = R_{i-1}, \quad R_i = L_{i-1} \oplus f(R_{i-1}, k_i)$$

$$y = R_N L_N$$

(2) בשלב ה- i יה $R_i = L_{i-1} \oplus f(R_{i-1}, k_i)$

(3) בשלב ה- N קיבל את הטקסט מוצפן לפי

הגדורה 17: משוואות פיסטל

משוואות פיסטל להצפנה:

$$x = L_0 R_0 : 1 \leq i \leq N$$

$$L_i = R_{i-1}, \quad R_i = L_{i-1} \oplus f(R_{i-1}, k_i), \quad y = R_N L_N$$

משוואות פיסטל לפענוח:

$$y = R_N L_N : 1 \leq i \leq N$$

$$R_i = L_{i+1}, \quad L_i = R_{i+1} \oplus f(R_i, k_{i+1}), \quad x = L_0 R_0$$

הגדורה 11: צופן ויז'ניר (Vigenere Cipher)

יהי m מספר שלם חיובי.

$$P = C = K = \mathbb{Z}_{26}^m$$

ונגידר $k = (k_1, k_2, \dots, k_m)$ נגידר כל מצפין

$$e_k(x_1, x_2, \dots, x_m) = (x_1 + k_1, x_2 + k_2, x_3 + k_3, \dots, x_m + k_m) \pmod{26}$$

ונגידר כל מפענה

$$d_k(y_1, y_2, \dots, y_m) = (y_1 - k_1, y_2 - k_2, y_3 - k_3, \dots, y_m - k_m) \pmod{26},$$

כאשר כל הפעולות נקבעות ב- $\mathbb{Z}_{26}$.

הגדורה 12: צופן הייל

נניח כי $m \geq 2$ מספרשלם.

$$P = C = \mathbb{Z}_{26}^m$$

$$k = \mathbb{Z}_{26}^{m \times m}$$

מטריצה בחוג $\mathbb{Z}_{26}^m$ מסדר $m \times m$.

עבור מפתח $k \in K$ נגידר כל מצפין

$$e_k(x) = x \cdot k \pmod{26},$$

ונגידר כל מפענה

$$d_k(y) = y \cdot k^{-1} \pmod{26},$$

כאשר כל פעולות נקבעות ב- $\mathbb{Z}_{26}$.

הגדורה 13: המטריצה של קופקטורים

תהי $A \in \mathbb{R}^{n \times n}$

הקובקטור ה- (i, j) של A מוגדר להיות הדטרמיננטה של המטריצה המתקבלת מ- A - i,j מחקיקת שורה i ועומודה j , כפול $(-1)^{i+j}$.

המטריצה של קופקטורים של המטריצה A מוגדרת

$$C = \begin{pmatrix} C_{11} & \cdots & C_{1n} \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ C_{n1} & \cdots & C_{nn} \end{pmatrix}$$

כאשר C_{ij} הקובקטור ה- (i, j) של A .

הגדורה 14: המטריצה המכורעת

תהי $A \in \mathbb{R}^{n \times n}$. המטריצה המכורעת של A היא מטריצה מסדר $n \times n$ שמסומנת $\text{adj}(A)$ ומוגדרת

$$\text{adj}(A) = C^t$$

כאשר C המטריצה של קופקטורים של A .

$a \mid n$

הגדה 18: סודיות מושלמת

אומרים כי לкриיפטו-מערכת יש סודיות מושלמת אם

$$P(X = x | Y = y) = P(X = x)$$

לכל $y \in Y, x \in X$.

ז"א ההסתברות כי הטקסט גלי x , בידיעה כי הטקסט מוצפן y שווה רק להסתברות כי הטקסט גלי הוא x והבחירה של המפתח שבאמצעותו מתkowski הטקסט מוצפן y לא משנה על ההסתברות כי הטקסט גלי x .

הגדה 19: מידע של מאורע (שאנון)

נתנו משתנה מקרי X . המידע של ערך מסוים של X מסומן $I_X(x)$ ומוגדר להיות

$$I(X = x) = \log_2 \left(\frac{1}{P_X(x)} \right) = -\log_2(P_X(x))$$

כאשר $P_X(x)$ פונקציית ההסתברות של המשתנה מקרי X .

הגדה 20: הצפנת האפמן

נתנו משתנה מקרי X . נגדיר הצפנת האפמן של X להיות הפונקציה (כלל מיפוי)

$$f : X \rightarrow \{0, 1\}^*$$

כאשר $\{0, 1\}^*$ קבוצת רצפים של סיביות סופיים.

נתנו רצף מאורעות $x_1, \dots, x_n$. נגדיר

$$f(x_1 \dots x_n) = f(x_1) || \dots || f(x_n)$$

כאשר " $||$ " מסמן שרשור (concatenation).

הגדה 21: תוחלת האורך של הצפנת האפמן

נתונה הצפנת האפמן f . תוחלת האורך של ההצפנה מוגדרת:

$$l(f) = \sum_{x \in X} P(X = x) |f(x)| .$$

2 משפטיים

משפט 1:

יהו a, b, n מספרים שלמים.

אם השלושה תנאים הבאים מתקיימים:

$$, b \mid a \quad (1)$$

$$, a \mid n \quad (2)$$

$$, b \mid n \quad (3)$$

הוכחה:

$$a \mid n , \quad b \mid n$$

לכן קיימים שלמים k ו- l כך ש-

$$n = ak , \quad n = bl .$$

$$\therefore a = bl$$

$$. b \mid ak$$

$$. k = bq \text{ וכן } \gcd(a, b) = 1 .$$

$$. n = ak = abq$$

משפט 2: תכונות של gcd

$$\gcd(ma, mb) = m \gcd(a, b) .$$

$$. \gcd\left(\frac{a}{m}, \frac{b}{m}\right) = \frac{\gcd(a, b)}{m} \text{ וא } m \mid b \rightarrow m \mid a \text{ ואם } m > 0 .$$

$$. \text{המספרים } \frac{b}{\gcd(a, b)} \rightarrow \frac{a}{\gcd(a, b)} \text{ הם זרים.}$$

$$. \text{אם } ab \text{ ו- } c \mid ab \text{ אז } c \mid a \text{ ו- } c \mid b .$$

$$. \text{אם } a, c \text{ זרים ו- } b, c \text{ זרים אז } ab \text{ ו- } ac \text{ זרים.}$$

$$. \gcd(a, b) = \gcd(a + cb, b) .$$

הוכחה:

$$1. \text{ יהיו } d = \gcd(a, b) \text{ ו- } s, t \text{ שלמים עוברים}$$

$$sa + tb = d .$$

מכאן

$$msa + mtb = md \Rightarrow s(msa) + t(mb) = md .$$

$$. \gcd(msa, mb) = md = m \gcd(a, b)$$

$$. \text{יהי } d = \gcd(a, b) \text{ ו- } s, t \text{ שלמים כך ש-}$$

$$sa + tb = d .$$

(*)

נחלק (*) ב- m ונקבל

$$s \frac{a}{m} + t \frac{b}{m} = \frac{d}{m} .$$

(**)

$$. \text{נשים לב } \frac{a}{m} \text{ ו- } \frac{b}{m} \text{ שלמים. לכן } \frac{a}{m} \mid b \text{ ו- } m \mid a .$$

(***)

$$\text{לכן } \frac{d}{m} = \gcd\left(\frac{a}{m}, \frac{b}{m}\right). \text{ לכן } \frac{d}{m} \text{ בהכרח שלם ולפי משפט בז'ו } \gcd\left(\frac{a}{m}, \frac{b}{m}\right) = \frac{\gcd(a, b)}{m}.$$

.3

4. אם a, b שלמים שכן קיימים שלמים s, t, d עוברים $sa + tb = d$

$$\text{כasher } d = \gcd(a, b)$$

מכאן

$$s\left(\frac{a}{d}\right) + t\left(\frac{b}{d}\right) = 1.$$

נשים לב ש- $d = \gcd(a, b)$ שכן בהכרח $\frac{a}{d}$ ו- $\frac{b}{d}$ שלמים. לכן קיבלונו שלמים s, t עוברים

$$s\left(\frac{a}{\gcd(a, b)}\right) + t\left(\frac{b}{\gcd(a, b)}\right) = 1.$$

$$\text{לכן השלמים } \frac{b}{\gcd(a, b)} \text{ ו- } \frac{a}{\gcd(a, b)} \text{ זרים.}$$

5. אם a, c מספרים זרים ו- a ו- c מספרים זרים אז ab מספרים זרים.

6. אם a, b זרים אז קיימים s ו- t שלמים עוברים $sa + tc = 1$.

7. אם a, b, c זרים אז קיימים $\bar{s}$ ו- $\bar{t}$ שלמים עוברים $\bar{s}b + \bar{t}c = 1$.

לכן

$$(sa + tc)(\bar{s}b + \bar{t}c) = 1$$

$$\Rightarrow s\bar{s}(ab) + (t\bar{s}b + \bar{t}c + \bar{s}t)c = 1$$

ז"א קיימים שלמים x, y עוברים $x(ab) + yc = 1$ שכן $x(ab) + yc = 1$ ו- x, y זרים.

8. אם a, b שלמים אז קיימים שלמים s ו- t עוברים $sa + tb = d = \gcd(a, b)$. מכאן

$$sa + tb = d$$

$$s(a + cb) + tb = d + scb$$

$$s(a + cb) + tb - scb = d$$

$$s(a + cb) + (t - sc)b = d$$

לכן קיימים שלמים $y = t - cb$ ו- $x = s$ עוברים $x(a + cb) + yb = d$

$$\text{ולכן } \gcd(a + cb, b) = d = \gcd(a, b)$$

■

משפט 3: תנאי לקיום איבר הופכי של חוג

היה $a \in \mathbb{Z}_m$. קיים איבר הופכי $a^{-1} \in \mathbb{Z}_m$ אם ורק אם $\gcd(a, m) = 1$.

הוכחה: יש להוכיח שקיים האיבר הופכי a^{-1} של a ב- $\mathbb{Z}_m$ אם ורק אם $\gcd(a, m) = 1$.

כיוון ⇔

אם $\gcd(a, m) = 1$ אז לפי משפט בז'ו קיימים שלמים s, t, d כך ש- $sa + tm = d$ וגם $d = \gcd(a, m)$ ו- $sa + tm = 1$ אז קיימים שלמים s, t עוברים $\gcd(a, m) = 1$

לפיכך קיימים שלמים s אשר הוא האיבר הופכי של a ב- $\mathbb{Z}_m$.

כיוון ⇔

אם קיימים איבר הופכי $a^{-1} \in \mathbb{Z}_m$ אז $\gcd(a, m) = 1$ (mod m). ז"א קיימים שלמים q כך ש- $a^{-1}a = 1 + qm$ ⇒ $a^{-1}a + (-q)m = 1$.

לכן קיימים שלמים s ו- $t = -q$ כך ש- $sa + tm = 1$

ולכן לפי משפט בז'ו $\gcd(a, m) = 1$.

משפט 4:

יהיו a, b, c שלמים חיוביים. אם a, b לא זרים אז לא קיימים c עוברו $(ac \equiv 1 \pmod{b})$

הוכחה: נניח בשילhouette כי a, b זרים ו- c עוברו $(ac \equiv 1 \pmod{b})$. ז"א קיימים שלמים q :

$$ac = qb + 1 \Rightarrow ac - qb = 1.$$

לכן קיימים שלמים $c = s$ ו- $t = -q$ עוברים $sa + tb = 1$. לפיכך משפט בז'ו a ו- b זרים, בסתיו $ac \equiv 1 \pmod{b}$ לא זרים.

■

משפט 5: חיסור של שרירות

אם m מספרים שלמים חיוביים אז

$$((a + b) \pmod{m} - b) \pmod{m} = a \pmod{m}.$$

הוכחה: לפי משפט החילוק של אוקלידס קיימים שלמים q_1, r_1 כך ש- $a + b = q_1m + r_1$, $0 \leq r_1 < m$,

$$\text{כאשר } r_1 = (a + b) \pmod{m} \text{ וגם } q_1 = \left\lfloor \frac{a + b}{m} \right\rfloor$$

$$((a + b) \pmod{m} - b) = r_1 - b = a - q_1m.$$

■

7

8

משפט 8: נסחת קיילי המילטון

נניח כי $A \in \mathbb{R}^{n \times n}$ מטריצה ריבועית. אם A הפיכה, כלומר אם $|A| \neq 0$ אז המטריצה ההפוכה נתונה ע"י:

$$A^{-1} = \frac{1}{|A|} \text{adj}(A) ,$$

כאשר $\text{adj}(A)$ המטריצה המצורפת של A .

משפט 9: משפט הפירוק לראשוניים

המשפט היסודי של האריתמטיקה או משפט הפירוק לראשוניים קובע כי כל מספר טבעי ניתן לרשום כמכפלה ייחוד של מספרים ראשוניים. איזה $a \in \mathbb{N}$ ניתן לרשום כמכפלה ייחוד של מספרים ראשוניים.

$$a = p_1^{e_1} \times p_2^{e_2} \times \cdots \times p_n^{e_n} .$$

כאשר $p_1, p_2, \dots, p_n$ מספרים ראשוניים ו- $e_1, e_2, \dots, e_n \in \mathbb{N}$, והפירוק הזה ייחיד.

משפט 10: הפירוק לראשוניים של פונקציית אוילר

$$\text{נתון} \quad m. \quad \text{נניח כי הפירוק למספרים ראשוניים שלו הוא} \\ m = \prod_{i=1}^n p_i^{e_i} ,$$

כאשר p_i מספרים ראשוניים שונים ו- $e_i > 0$ מספרים שלמים ו- $1 \leq i \leq n$. אז

$$\phi(m) = \prod_{i=1}^n (p_i^{e_i} - p_i^{e_i-1}) .$$

משפט 11: שיטה לחישוב $\gcd$

נתונים השלמים a, b כך שהפירוק לראשוניים שלהם הם:

$$a = p_1^{e_1} p_2^{e_2} \cdots p_k^{e_k}, \quad b = p_1^{f_1} p_2^{f_2} \cdots p_n^{f_n}$$

וללא הגבלה כלליות נניח כי $n \leq k$. אז $\gcd(a, b)$ נתו על ידי

$$\gcd(a, b) = p_1^{\min(e_1, f_1)} p_2^{\min(e_2, f_2)} \cdots p_k^{\min(e_k, f_k)}$$

משפט 12: שיטה לחישוב lcm

נתונים השלמים a, b כך שהפירוק לראשוניים שלהם הם:

$$a = p_1^{e_1} p_2^{e_2} \cdots p_k^{e_k}, \quad b = p_1^{f_1} p_2^{f_2} \cdots p_n^{f_n}$$

וללא הגבלה כלליות נניח כי $n \leq k$. אז $\text{lcm}(a, b)$ נתו על ידי

$$\text{lcm}(a, b) = p_1^{\max(e_1, f_1)} p_2^{\max(e_2, f_2)} \cdots p_k^{\max(e_k, f_k)}$$

משפט 13:

$$\gcd(a, b) \text{lcm}(a, b) = ab .$$

"א' קיים שלם $-q = Q$ כך ש:

$$((a+b) \bmod m) - b = Qm + a$$

ולכן

$$((a+b) \bmod m) - b \equiv a \pmod{m}$$

ולפי כן, מכיוון שהשני שלמים b ו- a שקיימים מודולריים ביחס ל- m , אז בהכרח יש להם אותן שאריות בחלוקת ב- m :

$$[((a+b) \bmod m) - b] \bmod m = a \bmod m .$$

משפט 6: צופן אפיני נתן לפענו

יהי $e_k(x)$ הכלל מצפין של צופן אפיני ויהי $d_k(y)$ הכלל מפענה של צופן אפיני. אז:

$$d_k(e_k(x)) = x \bmod 26$$

כל $x \in \mathbb{Z}_{26}$. כמובן, צופן אפיני נתן לפענו.

הוכחה: נסמן $y = e_k(x)$

$$d_k(e_k(x)) = d_k(y)$$

$$= a^{-1}(y - b) \bmod 26$$

$$= a^{-1}([(ax + b) \bmod 26] - b) \bmod 26$$

$$\stackrel{\text{ככל הכפל}}{=} (a^{-1} \bmod 26) (([(ax + b) \bmod 26] - b) \bmod 26) \bmod 26$$

$$\stackrel{\text{משפט 5}}{=} (a^{-1} \bmod 26) (ax \bmod 26) \bmod 26$$

$$\stackrel{\text{ככל הכפל}}{=} (a^{-1}ax \bmod 26) \bmod 26$$

$$= x \bmod 26 .$$

משפט 7: קיימים אינסוף מספרים ראשוניים

קיימים אינסוף מספרים ראשוניים.

הוכחה: נוכיח הטענה דרך דריך השילחה.

נניח כי $\{p_1, \dots, p_n\}$ הוא הקבוצה של כל הראשוניים שקיים וקובוצה זו נוצרת סופי.

$$\text{נגדיר השלם } M = (p_1 \cdot p_2 \cdot \dots \cdot p_n) + 1 .$$

לפי המשפט הפירוק לראשוניים (ראו משפט 9 למעלה או משפט 18 למטה) M הוא מספר ראשוני או שווה למינימום של ראשוניים.

M לא מסhor ראשוני בגלל ש- $p_i > M$ לכל $i \leq n$.

אם לא קיים מסhor ראשוני p_i אשר מחלק את M . הרי

$$M \bmod p_i = 1 \Rightarrow p_i \nmid M .$$

הגענו לסתירה של המשפט הפירוק לראשוניים, שכן קיימים אינסוף מספרים ראשוניים.

הוכחה:

$$\min(a, b) + \max(a, b) = a + b .$$

משפט 14: משפט חילוק של אוקלידס

יהיו a, b מספרים שלמים $0 \neq b$. קיימים מספרים שלמים q, r ייחדים כך ש-

$$a = qb + r$$

$$0 \leq r < |b|$$

- נקרא b מודולו,
- נקראת r המנה
- ואילו r נקרא השארית.

$$r = a \bmod b \quad \text{אזי } a, b > 0$$

משפט 15: האלגוריתם של אוקלידס

יהיו a, b מספרים שלמים חיוביים. קיים אלגוריתם אשר נותן את $d = \gcd(a, b)$ כלהלן. ראשית מתחילהים:

$$r_0 = a , \quad r_1 = b .$$

אם $r_1 = b \neq 0$ אז מתחילה את הלולאה. בשלב $i = 1$ מוחسبים את q_1 ו- r_2 כך:

$$q_1 = \left\lfloor \frac{r_0}{r_1} \right\rfloor , \quad r_2 = r_0 - q_1 r_1 = r_0 - \left\lfloor \frac{r_0}{r_1} \right\rfloor r_1 .$$

אם $0 \neq r_2 = 2$ ממשיכים לשלב $i = 2$ שבו מוחسبים את q_2 ו- r_3 כך:

$$q_2 = \left\lfloor \frac{r_1}{r_2} \right\rfloor , \quad r_3 = r_1 - q_2 r_2 = r_1 - \left\lfloor \frac{r_1}{r_2} \right\rfloor r_2 .$$

התהליך ממשיך עד שנקבל $0 = r_{n+1}$ בשלב ה- n -ית. כל השלבים של התהליך הם כדלקמן:

$$q_1 = \left\lfloor \frac{r_0}{r_1} \right\rfloor \quad r_2 = r_0 - q_1 r_1 = r_0 - \left\lfloor \frac{r_0}{r_1} \right\rfloor r_1 \quad : i = 1 \quad \text{שלב}$$

$$q_2 = \left\lfloor \frac{r_1}{r_2} \right\rfloor \quad r_3 = r_1 - q_2 r_2 = r_1 - \left\lfloor \frac{r_1}{r_2} \right\rfloor r_2 \quad : i = 2 \quad \text{שלב}$$

$$q_3 = \left\lfloor \frac{r_2}{r_3} \right\rfloor \quad r_4 = r_2 - q_3 r_3 = r_2 - \left\lfloor \frac{r_2}{r_3} \right\rfloor r_3 \quad : i = 3 \quad \text{שלב}$$

$\vdots$

$$q_{n-1} = \left\lfloor \frac{r_{n-2}}{r_{n-1}} \right\rfloor \quad r_n = r_{n-2} - q_{n-1} r_{n-1} = r_{n-2} - \left\lfloor \frac{r_{n-2}}{r_{n-1}} \right\rfloor r_{n-1} \quad : i = n-1 \quad \text{שלב}$$

$$q_n = \left\lfloor \frac{r_{n-1}}{r_n} \right\rfloor \quad r_{n+1} = 0 \quad : i = n \quad \text{שלב}$$

התהליך מסתיים בשלב ה- n -ית אם $0 = r_{n+1}$. ואז הפלט של האלגוריתם הוא $d = \gcd(a, b)$.

רשום ייצוג פסאודו-קוד של האלגוריתם של אוקלידס:

האלגוריתם של אוקלידס

```

1: Input: Integers  $a, b$  .
2:  $r_0 \leftarrow a$ 
3:  $r_1 \leftarrow b$ 
4:  $n \leftarrow 1$ 
5: while  $r_n \neq 0$  do
6:    $q_n \leftarrow \left\lfloor \frac{r_{n-1}}{r_n} \right\rfloor$ 
7:    $r_{n+1} \leftarrow r_{n-1} - q_n r_n$ 
8:    $n \leftarrow n + 1$ 
9: end while
10:  $n \leftarrow n - 1$ 
11: Output:  $r_n = \gcd(a, b)$ 
```

משפט 16: משפט בז' (Bezout's identity)

יהיו a, b שלמים וכי $d = \gcd(a, b)$ שניים s, t שקיימים לינאריים של a ו- b :

$$sa + tb = d .$$

משפט 17: האלגוריתם המוכבל של אוקלידס

יהיו a, b שלמים חיוביים. קיים אלגוריתם אשר נותן שלמים s, t, d עבורם $d = sa + tb$ כלהלן.

כאשר $d = \gcd(a, b)$, Cd קלוקמן. ראשית מתחילהים:

$$r_0 = a , \quad r_1 = b , \quad s_0 = 1 , \quad s_1 = 0 , \quad t_0 = 0 , \quad t_1 = 1 .$$

אם $r_1 = b \neq 0$ אז מבצעים האיטרציה הראשונה של הלולאה. בשלב $i = 1$ מוחسبים את q_1, r_2, s_2, t_2 כך:

$$q_1 = \left\lfloor \frac{r_0}{r_1} \right\rfloor , \quad r_2 = r_0 - q_1 r_1 , \quad s_2 = s_0 - q_1 s_1 , \quad t_2 = t_0 - q_1 t_1 .$$

אם $0 \neq r_2 = 2$ עורבים לאיטריצה $i = 2$ שבו מוחسبים את q_2, r_3, s_3, t_3 כך:

$$q_2 = \left\lfloor \frac{r_1}{r_2} \right\rfloor , \quad r_3 = r_1 - q_2 r_2 , \quad s_3 = s_1 - q_2 s_2 , \quad t_3 = t_1 - q_2 t_2 .$$

התהליך ממשיך עד שהשלב ה- n שבו מקבלים $r_{n+1} = 0$, והוא $d = \gcd(a, b)$. כל השלבים של האלגוריתם הם כדלקמן:

$q_1 = \left\lfloor \frac{r_0}{r_1} \right\rfloor$	$r_2 = r_0 - q_1 r_1$	$s_2 = s_0 - q_1 s_1$	$t_2 = t_0 - q_1 t_1$	:1 שלב
$q_2 = \left\lfloor \frac{r_1}{r_2} \right\rfloor$	$r_3 = r_1 - q_2 r_2$	$s_3 = s_1 - q_2 s_2$	$t_3 = t_1 - q_2 t_2$	:2 שלב
				⋮
$q_i = \left\lfloor \frac{r_{i-1}}{r_i} \right\rfloor$	$r_{i+1} = t_{i-1} - q_i t_i$	$s_{i+1} = s_{i-1} - q_i s_i$	$t_{i+1} = t_{i-1} - q_i r_i$	:i שלב
				⋮
$q_{n-1} = \left\lfloor \frac{r_{n-2}}{r_{n-1}} \right\rfloor$	$r_n = t_{n-2} - q_{n-1} t_{n-1}$	$s_n = s_{n-2} - q_{n-1} s_{n-1}$	$t_n = t_{n-2} - q_{n-1} r_{n-1}$	:n-1 שלב
$q_n = \left\lfloor \frac{r_{n-1}}{r_n} \right\rfloor$	$r_{n+1} = t_{n-1} - q_n t_n$	$s_{n+1} = s_{n-1} - q_n s_n$	$t_{n+1} = t_{n-1} - q_n r_n$	:n שלב

$$d = \gcd(a, b) = r_n , \quad s = s_n , \quad t = t_n .$$

למטה רשות ייצוג פסאודו-קוד של האלגוריתם:

Algorithm 2 האלגוריתם המוכלל של אוקלידס

```

1: Input: Integers  $a, b$  .
2:  $r_0 \leftarrow a$ 
3:  $r_1 \leftarrow b$ 
4:  $s_0 \leftarrow 1$ 
5:  $s_1 \leftarrow 0$ 
6:  $t_0 \leftarrow 0$ 
7:  $t_1 \leftarrow 1$ 
8:  $n \leftarrow 1$ 
9: while  $r_n \neq 0$  do
10:    $q_n \leftarrow \left\lfloor \frac{r_{n-1}}{r_n} \right\rfloor$ 
11:    $r_{n+1} \leftarrow r_{n-1} - q_n r_n$ 
12:    $s_{n+1} \leftarrow s_{n-1} - q_n s_n$ 
13:    $t_{n+1} \leftarrow t_{n-1} - q_n t_n$ 
14:    $n \leftarrow n + 1$ 
15: end while
16:  $n \leftarrow n - 1$ 
17: Output:  $r_n, s_n, t_n$             $\triangleright d = r_n = \gcd(a, b)$  and  $d = sa + tb$  where  $s = s_n, t = t_n.$ 

```

משפט 18: משפט הפירוק לראשוניים

(ראו משפט 9) לכל מספר שלם n קיימים שלמים e_i וראשוניים p_i כך ש-
 $n = p_1^{e_1} p_2^{e_2} \cdots p_k^{e_k}$

הוכחה: אינדוקציה.

משפט 19: נוסחת לפונקציית אוילר

(ראו משפט 10) לכל מספר שלם n בעל פירוק לראשוניים

$$n = p_1^{e_1} p_2^{e_2} \cdots p_k^{e_k}$$

פונקציית אוילר ניתנת על ידי

$$\phi(n) = \prod_{i=1}^k (p_i^{e_i} - p_i^{e_i-1}) = (p_1^{e_1} - p_1^{e_1-1})(p_2^{e_2} - p_2^{e_2-1}) \cdots (p_k^{e_k} - p_k^{e_k-1})$$

משפט 20: נוסחת השארית

נתונים $a, b > 0$ מספר שלמים.

$$. a \bmod b = a - b \left\lfloor \frac{a}{b} \right\rfloor \quad (\text{א})$$

$$. (-a) \bmod b = b - (a \bmod b) = b \left\lceil \frac{a}{b} \right\rceil - a \quad (\text{ב})$$

הוכחה:

א) לפי משפט החילוק של אוקלידס 14, קיימים שלמים r, q כך ש-

$$a = qb + r \quad (*1)$$

כאשר $b - r$ נחלק ב- b . $r = a \bmod b \rightarrow 0 \leq r < b$ ונקבל

$$\frac{a}{b} = q + \frac{r}{b} \quad (*2)$$

נשים לב כי $\frac{r}{b} < 1$, לכן לפי (*2)

$$\left\lfloor \frac{a}{b} \right\rfloor = q .$$

$$a = \left\lfloor \frac{a}{b} \right\rfloor b + r \Rightarrow r = a - b \left\lfloor \frac{a}{b} \right\rfloor . \quad (*3)$$

ב) לפי משפט החילוק של אוקלידס 14, קיימים שלמים q', r' כך ש-

$$-a = q'b + r'$$

נזכיר זה ב- (*1) ונקבל

$$a = \left\lfloor \frac{a}{b} \right\rfloor b + r \Rightarrow r = a - b \left\lfloor \frac{a}{b} \right\rfloor .$$

נשים לב כי $0 \leq r' < b$.

אבל לפי (*1) $r = a \bmod b$ $a = qb + r$ (*1) $\rightarrow r$ ייחיד. לכן

$$r = b - r' \Rightarrow r' = b - r \stackrel{\text{משמעות (*3)}}{=} b - a + b \left\lfloor \frac{a}{b} \right\rfloor = b - \left(a - b \left\lfloor \frac{a}{b} \right\rfloor \right) = b - (a \bmod b) . \quad (*5)$$

לכן $r' = (-a) \bmod b = b - (a \bmod b)$

זהות החני מנווע מ- (*5).

$$r = b - r' \Rightarrow r' = b - r \stackrel{\text{משמעות (*3)}}{=} b - a + b \left\lfloor \frac{a}{b} \right\rfloor - a + \left\lceil \frac{a}{b} \right\rceil .$$

$$. r' = (-a) \bmod b = -a + \left\lceil \frac{a}{b} \right\rceil \quad \text{לכן}$$

משפט 21: זהויות של הפונקציה אוילר

1 אם p מספר ראשוני אז $\phi(p) = p - 1$

2 אם p מספר ראשוני אז $\phi(p^n) = p^n - p^{n-1}$

3 אם s, t שלמים זרים (כלומר $\gcd(s, t) = 1$) אז $\phi(s \cdot t) = \phi(s) \cdot \phi(t)$

4 אם p ו- q מספרים ראשוניים שונים אז $\phi(p \cdot q) = (p - 1)(q - 1)$

משפט 22: משפט עזר למשפט הקטן של פרמה

אם p מספר ראשוני אז

$$p \mid \binom{p}{k}.$$

הוכחה:

$$\binom{p}{k} = \frac{p!}{(p-k)!k!} \Rightarrow k!(p-k)! \binom{p}{k} = p!.$$

מכיוון ש- $p \mid p!$ אז $\binom{p}{k} \equiv 0 \pmod{p}$

מכיוון ש- p מספר ראשוני אז $p \nmid k!(p-k)!$ לכן בהכרח:

$$p \mid \binom{p}{k}.$$

משפט 23: המשפט הקטן של פרמה

אם p מספר ראשוני ו- $a \in \mathbb{Z}_p$. אז התנאים הבאים מתקיימים:

$$1. a^p \equiv a \pmod{p}$$

$$2. a^{p-1} \equiv 1 \pmod{p}$$

$$3. a^{-1} \equiv a^{p-2} \pmod{p}$$

הוכחה:

טענה 1. נוכיח באינדוקציה.

שלב הבסיס:

עבורו $a = 0$ הטענה $0^p \equiv 0 \pmod{p}$ מתקיימת.

שלב המעבר:

נניח כי הטענה מתקיימת עבור a (זהות ההנחה האינדוקציה).

nocich ci hiya motkiyimot gam ubor 1 a + ubor a bofan haava.

$$(a+1)^p = a^p + \binom{p}{1}a^{p-1} + \binom{p}{2}a^{p-2} + \cdots + \binom{p}{k}a^{p-k} + \cdots + \binom{p}{1}a + 1.$$

לכל $k \geq 1$ טבבי לפि משפט 22: $\binom{p}{k} \mid p$ ולכן

$$(a+1)^p \equiv a^p + 1 \pmod{p}$$

על פי ההנחה האינדוקציה: $a^p \equiv a \pmod{p}$ ולכן

$$(a+1)^p \pmod{p} \equiv a^p + 1 \pmod{p} \equiv (a+1) \pmod{p}.$$

כנדרש.

טענה 2. לכל מספר ראשוני ושלם a מתקיים $\gcd(a, p) = 1$ לפיכך קיים איבר הופכי

ככפוף את היחס שקיים ב- $a^p \equiv 1 \pmod{p}$ (שהוכיחנו בסעיף הקודם) ב-

$$a^{-1}a^p \equiv a^{-1} \cdot a \pmod{p} \Rightarrow a^{p-1} \equiv 1 \pmod{p}.$$

טענה 3.

$$a^{p-1} \equiv 1 \pmod{p} \Leftrightarrow 1 \equiv a^{p-1} \pmod{p} \Rightarrow a^{-1} \equiv a^{p-2} \pmod{p}.$$

משפט 24: משפט אוילר

אם n שלמים ו- a, n זרים אז $\gcd(a, n) = 1$:

$$a^{\phi(n)} \equiv 1 \pmod{n} \quad (1)$$

$$a^{-1} \equiv a^{\phi(n)-1} \pmod{n} \quad (2)$$

משפט 25: משפט השאריות הסיני

יהיו $m_1, m_2, \dots, m_r$ שלמים אשר זרים בזוגות ויהיו $a_1, a_2, \dots, a_r$ שלמים. למערכת של יחסים שקיימים

$$x = a_1 \pmod{m_1},$$

$$x = a_2 \pmod{m_2},$$

⋮

$$x = a_r \pmod{m_r},$$

קיים פתרון יחיד מודולו $M = m_1m_2 \cdots m_r$ שנitin על ידי

$$x = \sum_{i=1}^r a_i M_i y_i \pmod{M}$$

$$\text{כאשר } 1 \leq i \leq r \text{ } y_i = M_i^{-1} \pmod{m_i} \text{ ו- } M_i = \frac{M}{m_i}$$

טענה 26: משפט השאריות הסיני

יהיו a, b, m שלמים. אז

$$(a \pmod{m})(b \pmod{m}) \equiv ab \pmod{m}.$$

הוכחה: לפי משפט החלוק של אטקליזס קיימים שלמים r_1, r_2 כך ש: $a = q_1m + r_1$ וכך $a \mod m = a - q_1m$.
 $a \mod m = b - q_2m$ וכך $r_2 = b \mod m = q_2m + r_2$ וכך $b = q_2m + r_2$.
באותה מידה $(a \mod m) (b \mod m) = (a - q_1m)(b - q_2m) = ab + (-aq_2 - bq_1 + q_1q_2m) \equiv ab \pmod{m}$.

משפט 29:

יהיו a, m שלמים. אז

$$(a \mod m)^{-1} \mod m = a^{-1} \mod m$$

משפט 27:
 $\text{יהיו } a, b, m \text{ שלמים. אז}$
 $(a \mod m)(b \mod m) \mod m = ab \mod m$.

הוכחה:

משפט 28:
 $\text{אם } a, b, m \text{ שלמים חיובים אז:}$
 $a \equiv b \pmod{m} \iff b \equiv a \pmod{m} \iff a \mod m = b \mod m$.

הוכחה:

נניח ש- $b \equiv a \pmod{m}$. נוכיח כי $a \equiv b \pmod{m}$.

$$\begin{aligned} a &= qm + b \Rightarrow b = -qm + a \Rightarrow b = Qm + b, \\ \text{ולכן } b &= Qm + a \text{ כ"א קיים שלם } Q = -q \text{ וכך } b \equiv a \pmod{m}. \end{aligned}$$

כנדרש.

נניח ש- $a \equiv b \pmod{m}$. נוכיח כי $b \equiv a \pmod{m}$.

$$\begin{aligned} a &= qm + b \text{ או קיים שלם } q \text{ כך ש: } a \equiv b \pmod{m} \\ \text{על פי ההגדרה של השארית:} \\ a \mod m &= a - \left\lfloor \frac{a}{m} \right\rfloor m. \end{aligned}$$

נזכיר: $a = qm + b$

$$\begin{aligned} a \mod m &= qm + b - \left\lfloor \frac{qm + b}{m} \right\rfloor m \\ &= qm + b - \left\lfloor q + \frac{b}{m} \right\rfloor m \\ &= qm + b - qm - \left\lfloor \frac{b}{m} \right\rfloor m \\ &= b - \left\lfloor \frac{b}{m} \right\rfloor m \\ &= b \mod m. \end{aligned}$$

הוכחה:
 $\text{נסמן } x \text{ מכיוון ש- } x \text{ הוא האיבר ההפכי של } a \mod m \text{ מודולר } m \text{ אז}$
 $(a \mod m)x \equiv 1 \pmod{m}$.
 $\text{מכך קיימים שלם } q_1 \text{ כך ש: } (a \mod m)x = q_1m + 1 \text{ ונקבל}$
 $(a - q_2m)x = q_1m + 1 \text{ וכך } a \mod m = a - q_2m$.
 $\text{ולכן } ax = (q_2x + q_1)m + 1 \text{ וכך}$
 $ax \equiv 1 \pmod{m}$

ולכן

$$x \equiv a^{-1} \pmod{m} \Rightarrow (a \mod m)^{-1} \mod m = a^{-1} \mod m.$$

משפט 30:

$$d_k(e_k(x)) = x \mod p.$$

הוכחה:

$$\begin{aligned} \text{לפי ההגדרה של צופן El-Gamal, הכלל מצפינו הוא} \\ e_k(x) = (y_1, y_2) \quad y_1 \alpha^d \mod p, \quad y_2 = \beta^d x \mod p, \\ \text{כאשר } p \text{ ראשוני ו- } d \text{ שלם, והכלל מעונן הוא} \\ d_k(y_1, y_2) = (y_1^a)^{-1} y_2 \mod p. \end{aligned}$$

לפיכך:

$$\begin{aligned} d_k(e_k(x)) &= d_k(y_1, y_2) \\ &= (y_1^a)^{-1} y_2 \mod p \\ &= [(\alpha^d \mod p)^a]^{-1} (x \beta^d \mod p) \mod p \\ &= (\alpha^{da} \mod p)^{-1} (x \beta^d \mod p) \mod p \\ &= ((\alpha^{da})^{-1} \mod p) (x \beta^d \mod p) \mod p \quad (\text{משפט 29}) \\ &= (\alpha^{da})^{-1} (x \beta^d) \mod p \quad (\text{משפט 27}) \\ &= (\alpha^{da})^{-1} (x (\alpha^a)^d) \mod p \quad (\text{El-Gamal}) \\ &= (\alpha^{da})^{-1} (x \alpha^{ad}) \mod p \\ &= (\alpha^{da})^{-1} \alpha^{ad} x \mod p \\ &= x \mod p. \end{aligned}$$

משפט 31

יהיו a, b, c, d מספרים ממשיים כך ש- $a \geq b \Rightarrow a - b \geq 0$ ו- $c \geq d \Rightarrow c - d \geq 0$
 $ac + bd \geq ad + bc$.

הוכחה:

$$a \geq b \Rightarrow (a - b) \geq 0$$

$$c \geq d \Rightarrow (c - d) \geq 0.$$

לכן

$$(a - b)(c - d) \geq 0 \Rightarrow ac + bd - bc - ad \geq 0 \Rightarrow ac + bd \geq bc + ad.$$

משפט 32

יהי $X = \{x_1, x_2, \dots, x_k\}$ קבוצת אובייקטים בעלי פונקציית ההסתברות $p_i = P_X(x_i)$ כך ש-

$$p_1 \geq p_2 \geq \dots \geq p_k$$

ונתונה הצפנה בינהarity $f : X \rightarrow \{0, 1\}$.

כלומר, אורך ההצעה ובינהarity של x_i בambil אורות, אותן x_i מוצפן ע"י n_i ספרות בינהarity.

$$n_1 \leq n_2 \leq \dots \leq n_k.$$

הוכחה: נניח בשלילה שקיימות תמורה $\{n_1, \dots, n_k\}$ של $\{n_{i_1}, \dots, n_{i_k}\}$ כך שהתוחלת

$$E = n_{i_1}p_1 + \dots + n_{i_{j-1}}p_{j-1} + n_{i_j}p_j + \dots + n_{i_k}p_k.$$

ולא הגבלת הכלליות נניח כי $n_1 = n_{i_j}$ וא'

$$E = n_{i_1}p_1 + \dots + n_{i_{j-1}}p_{j-1} + n_{i_j}p_j + \dots + n_{i_k}p_k.$$

$n_{i_{j-1}} \geq n_1$ אז בהכרח $n_1 = \min(n_1, \dots, n_k)$

$p_{j-1} \geq p_j$ לכן $p_1 \geq p_2 \geq \dots \geq p_k$

כלומר לפי משפט 31

$$n_{i_{j-1}}p_{j-1} + n_{i_j}p_j \geq n_1p_{j-1} + n_{i_{j-1}}p_j. \quad (1*)$$

לכן אם נחליף n_1 עם $n_{i_{j-1}}$ ב- E נקבל את התוחלת החדשה

$$E' = n_{i_1}p_1 + \dots + n_{i_{j-1}}p_{j-1} + n_{i_{j-1}}p_j + \dots + n_{i_k}p_k$$

כך שלפי (1*)

$$E' = n_{i_1}p_1 + \dots + n_{i_{j-1}}p_{j-1} + n_{i_{j-1}}p_j + \dots + n_{i_k}p_k \leq n_{i_1}p_1 + \dots + n_{i_{j-1}}p_{j-1} + n_1p_j + \dots + n_{i_k}p_k = E$$

ו"א $E' \leq E$ בסתיו לכך E' כהוותת המינימלית.

משפט 33: קריפטו-מערכת RSA ניתן לפענוח

יהי $n = pq$ מספרים ראשוניים שונים, $a, b \in \mathbb{Z}$ שלמים חיוביים כך ש- $(a, b) = 1 \pmod{\phi(n)}$

אם $x \in \mathbb{Z}_n$

$$(x^b)^a = x \pmod{n}.$$

שיטת 2

לפי ההגדירה של צופן El-Gamal, הכלל מצפין הוא

$$e_k(x) = (y_1, y_2) \quad y_1 = \alpha^d \pmod{p}, \quad y_2 = \beta^d x \pmod{p},$$

כאשר p ראשוני ו- d שלם, והכלל מעפנח הוא

$$d_k(y_1, y_2) = (y_1^a)^{-1} y_2 \pmod{p}.$$

לפיכך:

$$d_k(e_k(x)) = d_k(y_1, y_2) = (y_1^a)^{-1} y_2 \pmod{p} = [(\alpha^d \pmod{p})^a]^{-1} (\beta^d x \pmod{p}) \pmod{p}. \quad (*1)$$

זהות הbhava מתקיימת. אם z, m, n שלמים חיוביים אז

$$(z \pmod{m})^n \equiv z^n \pmod{m}. \quad (*2)$$

הוכחה: לפי משפט החלוק של אטקלידס קיימים שלמים q, r כך ש- $z = qm + r$. מכיוון $r = z \pmod{m}$, $z = qm + r$ ו- $z = qm + r - qm = r$. לכן

ממשוואת (*2), לכל y, z, m, n שלמים חיוביים: $y(z \pmod{m})^n \equiv yz^n \pmod{m}$ ולכן $y(z \pmod{m})^n \pmod{m} = yz^n \pmod{m}$. $(*)3$

בנוסף להזאות הbhava מתקיימת. לכל שלמים חיוביים b, c, m

$$b \equiv c \pmod{m} \Rightarrow b^{-1} \equiv c^{-1} \pmod{m}. \quad (*)4$$

הוכחה: נניח $cb^{-1} \equiv bb^{-1} \pmod{m}$ $\equiv 1 \pmod{m}$ ו- $bb^{-1} \equiv 1 \pmod{m}$. מכיוון $b \equiv c \pmod{m}$ ו- $b^{-1} \equiv c^{-1} \pmod{m}$

מן (*2) ו- (*4), לכל z, m, n שלמים חיוביים: $[(z \pmod{m})^n]^{-1} \equiv z^{-n} \pmod{m}$. $(*)5$

מכאן, לכל y שלם:

$$[(z \pmod{m})^n]^{-1} \equiv z^{-n} \pmod{m} \Rightarrow [(z \pmod{m})^n]^{-1} y \equiv z^{-n}y \pmod{m}. \quad (*)6$$

ולכן

$$[(z \pmod{m})^n]^{-1} y \pmod{m} = z^{-n}y \pmod{m}. \quad (*)7$$

לפי משוואת (*7), אם נציב $y = x\beta^d \pmod{p}$, $m = p$, $z = \alpha^d \pmod{p}$, $\beta = \alpha^a \pmod{p}$ נקבל:

$$[(\alpha^d \pmod{p})^a]^{-1} (\beta^d \pmod{p}) \pmod{p} = \alpha^{-ad} (\beta^d \pmod{p}) \pmod{p}, \quad (*)8$$

ולכן לפי משוואת (*1):

$$d_k(e_k(x)) = \alpha^{-ad} (\beta^d \pmod{p}) \pmod{p}. \quad (*)9$$

לכל שלמים b, c, m מתקיימים:

$$b(c \pmod{m}) \pmod{m} = bc \pmod{m} \quad (*)10$$

ולכן

$$d_k(e_k(x)) = \alpha^{-ad} x \beta^d \pmod{p}. \quad (*)11$$

נציב את ההגדירה של p ו- $\beta = \alpha^a \pmod{p}$

$$d_k(e_k(x)) = \alpha^{-ad} x (\alpha^a \pmod{p})^d \pmod{p}.$$

ואז לפי משוואת (*8) אנחנו נקבל ש:

$$d_k(e_k(x)) = \alpha^{-ad} x \alpha^{ad} \pmod{p} = x \pmod{p}.$$

באותה מידת קיימים q' שלם כך ש-

$$q - 1 = q'd \Leftrightarrow \frac{q - 1}{d} = q' \Leftrightarrow d = \frac{q - 1}{q'} . \quad (\#2)$$

שלב 3

$$\lambda(n) = \frac{(p - 1)(q - 1)}{\gcd(p - 1, q - 1)} = \frac{(p - 1)(q - 1)}{d} .$$

$$\lambda(n) \stackrel{(\#1)}{=} \frac{(p - 1)(q - 1)}{\left(\frac{p - 1}{p'}\right)} = p'(q - 1) . \Leftrightarrow d = \frac{p - 1}{p'} . \quad (1*)$$

$$\lambda(n) \stackrel{(\#2)}{=} \frac{(p - 1)(q - 1)}{\left(\frac{q - 1}{q'}\right)} = q'(p - 1) . \Leftrightarrow d = \frac{p - 1}{p'} . \quad (2*)$$

שלב 4 (נתון) לכן t קיים שלם כך ש- $ab \equiv 1 \pmod{\lambda(n)}$

$$ab = 1 + t\lambda(n) \stackrel{(2*)}{=} 1 + t(p - 1)q' .$$

$$\text{לכן } ab - 1 = t(p - 1)q' .$$

מכאן

$$x^{ab-1}x^{tq'(p-1)} = y^{p-1} \stackrel{\text{כמפורט}}{=} 1 \pmod{p}$$

כאשר $y = x^{tp'}$ והשוויין השני מתקיים בגלל ש- p מספר ראשוני. לפיכך $x^{ab-1} \equiv 1 \pmod{p}$.

שלב 5 (נתון) לכן t קיים שלם כך ש- $ab \equiv 1 \pmod{\lambda(n)}$

$$ab = 1 + t\lambda(n) \stackrel{(\#1)}{=} 1 + t(q - 1)p' .$$

לכן

$$ab - 1 = t(q - 1)p' .$$

מכאן

$$x^{ab-1}x^{tp'(q-1)} = z^{q-1} \stackrel{\text{כמפורט}}{=} 1 \pmod{q}$$

כאשר $z = x^{tp'}$ והשוויין השני מתקיים בגלל ש- q מספר ראשוני. לפיכך $x^{ab-1} \equiv 1 \pmod{q}$.

שלב 6 מכיוון ש- p, q ראשוניים אז

$$\left. \begin{array}{l} x^{ab-1} \equiv 1 \pmod{q} \\ x^{ab-1} \equiv 1 \pmod{p} \end{array} \right\} \Rightarrow x^{ab-1} \equiv 1 \pmod{pq}$$

לפיכך

$$x^{ab-1} \equiv 1 \pmod{n} \Rightarrow (x^b)^a \equiv x \pmod{n}$$

כנדרש.

הוכחה:

שלב 1 רושמים את הצלופן:

$$\left. \begin{array}{l} e_k(x) = x^b \pmod{n} \\ d_k(y) = y^a \pmod{n} \end{array} \right\} \quad n = pq , \quad ab \equiv 1 \pmod{\lambda(n)} .$$

שלב 2 נתון כי $d = \gcd(p - 1, q - 1)$. d שקיים p' שלם כך ש-

$$p - 1 = p'd \Leftrightarrow \frac{p - 1}{d} = p' \Leftrightarrow d = \frac{p - 1}{p'} . \quad (\#1)$$

משפט 35

$$a \equiv b \pmod{m} \text{ ו } a \pmod{m} = b \pmod{m}$$

מכאן הפונקציית אוילר של np היא

$$\begin{aligned}\phi(np) &= (p_1^{e_1} - p_1^{e_1-1}) \cdots (p_{i-1}^{e_{i-1}} - p_i^{e_{i-1}-1}) (p_i^{e_i+1} - p_i^{e_i}) (p_{i+1}^{e_{i+1}} - p_{i+1}^{e_{i+1}-1}) \cdots (p_k^{e_k} - p_k^{e_k-1}) \\ &= (p_1^{e_1} - p_1^{e_1-1}) \cdots (p_{i-1}^{e_{i-1}} - p_i^{e_{i-1}-1}) p(p_i^{e_i} - p_i^{e_i-1}) (p_{i+1}^{e_{i+1}} - p_{i+1}^{e_{i+1}-1}) \cdots (p_k^{e_k} - p_k^{e_k-1}) \\ &= p(p_1^{e_1} - p_1^{e_1-1}) \cdots (p_{i-1}^{e_{i-1}} - p_i^{e_{i-1}-1}) (p_i^{e_i} - p_i^{e_i-1}) (p_{i+1}^{e_{i+1}} - p_{i+1}^{e_{i+1}-1}) \cdots (p_k^{e_k} - p_k^{e_k-1}) \\ &= p\phi(n).\end{aligned}$$

■

משפט 37:

יהיו a ו- b מספרים ראשוניים.

$$\phi(a) = a - 1 . \mathbf{1}$$

$$\phi(ab) = (a - 1)(b - 1) . \mathbf{2}$$

הוכחה:

1. ראשוני לכן הפירוק לראשוניים שלו הוא $p_1^{e_1}$ כאשר $e_1 = 1$ ו- $p_1 = a$.

לכן הפונקציית אוילר של a הינה

$$\phi(a) = (p_1^{e_1} - p_1^{e_1-1}) = a - 1.$$

2. ראשוני ו- b ראשוני לכן הפירוק לראשוניים של ab הוא $p_1^{e_1}p_2^{e_2}$ כאשר $e_1 = 1, e_2 = 1$, $p_1 = a, p_2 = b$.

לכן הפונקציית אוילר של ab הינה

$$\phi(ab) = (p_1^{e_1} - p_1^{e_1-1})(p_2^{e_2} - p_2^{e_2-1}) = (a - 1)(b - 1).$$

■

משפט 38:

יהיו a, b מספרים שלמים.

אם קיימים שלמים s, t כך ש- $sa + tb = 1$ אז a ו- b זרים.

הוכחה: יהי d וה- a של $\gcd(a, b) = 1$. אם $d \mid a$ ו- $d \mid b$ אז d מחלק $sa + tb = 1$.

■

משפט 39:

יהיו a, b, n שלמים חיוביים. אז $\gcd(a^n, b^n) = \gcd(a, b)^n$.

הוכחה: יהי $d \mid a$ ו- $d \mid b$. לכן קיימים שלמים q_1, q_2 עבורם $a = q_1d$, $b = q_2d$.

מכאן

$$\gcd(q_1, q_2) = \gcd\left(\frac{a}{d}, \frac{b}{d}\right) \stackrel{\text{טעמ}}{=} 1$$

"א"א q_1, q_2 לא חולקים גורמים משותפים (לפי פירוק לגרורותים הראשונים) ולכן גם $\gcd(q_1^n, q_2^n) = 1$.

נשים לב:

$$\begin{aligned} \gcd(a^n, b^n) &= \gcd(q_1^n d^n, q_2^n d^n) \\ &= d^n \gcd(q_1^n, q_2^n) \\ &= d^n \\ &= \gcd(a, b)^n. \end{aligned}$$

משפט 40:

יהיו a, b שלמים.

$c | d \wedge b \mid a \Rightarrow d = \gcd(a, b)$

הוכחה:
כיוון $\Leftarrow$

יהי $b = cb' \wedge a = ca'$. נניח כי $c | a$ וגם $c | b$. אזי קיימים שלמים s, t עבורם $a = sca' + tcb' = c(sa' + tb')$.

לכן לכל מחלק משותף c של a ו- b מתקיים $c | d$.

כיוון $\Rightarrow$

נניח שעבור כל מחלק משותף c של a ו- b מתקיים $c | d'$.

$$d' \leq c \Leftrightarrow d' = qc \Leftrightarrow$$

מכיוון ש- $c | a$ ו- $c | b$ אזי $c | \gcd(a, b)$ בפרט $c \leq \gcd(a, b)$.

$$d' \leq \gcd(a, b) \Leftrightarrow d' \leq c \leq \gcd(a, b) \Leftrightarrow$$

מצד שני, הוא עצמו מחלק משותף של a ו- b , לכן לפי ההנחה התחתית, $\gcd(a, b) \leq d' \Leftrightarrow d' = Q \gcd(a, b)$ עבורו Q

"א"א קיבלנו ש- $\gcd(a, b) \leq d'$ וגם $d' \leq \gcd(a, b)$ לכן בחרך (ב)

משפט 41: האלגוריתם של אוקלידיס

אם a, b שלמים ווגם $b \neq 0$ אז $\gcd(a, b) = \gcd(b, a \bmod b)$

הוכחה:

$$\gcd(a, b) \mid \gcd(b, a \bmod b)$$

לפי המשפט החילוק של אוקלידיס (משפט קיימים שלמים q, r עבורם $a = qb + r$ $\Rightarrow a \bmod b = a - \lfloor \frac{a}{b} \rfloor b$).

לכן אם $d \mid \gcd(b, a \bmod b) \Leftrightarrow d \mid (a \bmod b) \Leftrightarrow d \mid b \wedge d \mid a$ אזי $d = \gcd(a, b)$.

ובת נוכחות כי $\gcd(b, a \bmod b) \mid \gcd(a, b)$.

נסמן q, r עבורם $a = qb + r$. לפי המשפט החילוק של אוקלידיס קיימים שלמים r עבורם $a \bmod b = a - \lfloor \frac{a}{b} \rfloor b$.

לכו א"מ $d \mid a \bmod b \wedge d \mid b \Rightarrow d \mid a$ וגם $d \mid a$.

הוכחנו כי $\gcd(a, b) \mid \gcd(b, a \bmod b) \wedge \gcd(b, a \bmod b) \mid \gcd(a, b)$ ולכן $\gcd(a, b) = \gcd(b, a \bmod b)$.

משפט 42: הקשר בין יחס שקולות מודולרי והשארית

יהיו a, b, m שלמים חיוביים.

הוכיחו או הפריכו ע"י דוגמה נגדית את הטענה הבאה:
 $a \bmod m = b \bmod m \Rightarrow a \equiv b \pmod{m}$

הוכחה:

כיוון $\Leftarrow$

נניח ש- $a \equiv b \pmod{m}$. אזי קיים שלם Q כך ש:

$$a = qm + b.$$

לפי משפט החילוק של אוקלידיס,

$$b = \bar{q}m = r_1, \quad r_1 = b \bmod m.$$

לכן

$$a = (q + \bar{q})m + r_1 = Qm + r_1$$

כאשר $Q = q + \bar{q}$ שלם ו- $0 \leq r_1 < b$ הוא השארית. מכאן נובע:

$$a \bmod m = a - m \left\lfloor \frac{a}{m} \right\rfloor = Qm + r_1 - Qm = r_1$$

$a \bmod m = r_1 = b \bmod m$ נ"ז

כיוון $\Rightarrow$

לכן

$$a - m \left\lfloor \frac{a}{m} \right\rfloor = b - m \left\lfloor \frac{b}{m} \right\rfloor \Rightarrow a = \left(\left\lfloor \frac{a}{m} \right\rfloor - \left\lfloor \frac{b}{m} \right\rfloor \right) m + b \Rightarrow a = qm + b$$

נניח ש $a \bmod m = b \bmod m$ אז
כלומר קיים שלם $q = \left\lfloor \frac{a}{m} \right\rfloor - \left\lfloor \frac{b}{m} \right\rfloor$

משפט 43:

$b \equiv c \pmod{m}$ אם ורק אם $ab \equiv ac \pmod{m}$.
יהי a, m מספרים זרים.

הוכחה:

ביוון ⇔

נניח כי $ab \equiv ac \pmod{m}$

$$ab \equiv ac \pmod{m} \Rightarrow ab = ac + qm \Rightarrow ab - ac = qm \Rightarrow a(b - c) = qm.$$

מכאן $a \mid qm$.

$q = ak$ זרים שכן $a \nmid m$ ולכן $k \exists$ ש $a \nmid k$ שכן a, m זרים.

$$a(b - c) = qm \Rightarrow a(b - c) = akm \Rightarrow b - c = km \Rightarrow b = c + km \Rightarrow b \equiv c \pmod{m}.$$

ביוון ⇒

נניח כי $b \equiv c \pmod{m}$

$$b = qm + c \Rightarrow ab = aqm + ac \Rightarrow ab \equiv ac \pmod{m}.$$

משפט 44:

יהי a, m מספרים (לא בהכרח זרים).

$$. b \equiv c \pmod{\frac{m}{\gcd(a, m)}} \text{ אם ורק אם } ab \equiv ac \pmod{m}$$

הוכחה:

ביוון ⇔

נניח כי $ab \equiv ac \pmod{m}$ אז

$$ab = ac + qm \Rightarrow ab - ac = qm \Rightarrow m \mid a(b - c) \Rightarrow \frac{m}{\gcd(a, m)} \mid \frac{a}{\gcd(a, m)}(b - c).$$

מכיוון ש $\frac{a}{\gcd(a, m)}$ זרים, אז

$$\frac{m}{\gcd(a, m)} \mid (b - c).$$

$$b \equiv c \pmod{\left(\frac{m}{\gcd(a, m)}\right)}.$$

משפט 45:

יהיו a, b, c שלמים.

$a^n \equiv b^n \pmod{c}$ אם ורק אם $a \equiv b \pmod{c}$ ו $n > 1$.

הוכחה: אם $a \equiv b \pmod{c}$ אז קיים שלם q כך ש: $a = qc + b$.

לכן

$$a^n = (qc + b)^n = \left(\sum_{k=1}^n \binom{n}{k} q^k c^{k-1} b^{n-k} \right) c + b^n = Qc + b^n$$

כאשר Q שלם. לכן קיים שלם Q כך ש: $a^n = Qc + b^n \Rightarrow a^n \equiv b^n \pmod{c}$.

משפט 46: מחזור בחזקת האורך שלו הוא תמורה הזותות

תהי $\pi : \Sigma \rightarrow \Sigma$ תמורה מעלהalfavit. אם π היא מחזור של אורך k אז

הוכחה: נניח כי $\pi : \Sigma \rightarrow \Sigma$ מחזור באורך k . ז"א הוכיח למחוזרים של π והוא:

$$\pi = (a_1 \ a_2 \ \dots \ a_{k-1} \ a_k),$$

או, כפונקציה מעלה Σ :

$$\pi(a_1) = a_2, \quad \pi(a_2) = a_3, \quad \dots \quad \pi(a_{k-1}) = a_k, \quad \pi(a_k) = a_1.$$

אפשר לרשום את זה בביטוי יחיד:

$$\pi(a_i) = a_{(i \bmod k)+1}.$$

עבור π^2

$$\pi^2(a_1) = a_3, \quad \pi^2(a_2) = a_4, \quad \dots \quad \pi^2(a_{k-2}) = a_k, \quad \pi^2(a_{k-1}) = a_1, \quad \pi^2(a_k) = a_2.$$

ובאותה מידה אפשר לרשום π^j בביטוי יחיד:

$$\pi^j(a_i) = a_{((i+1) \bmod k)+1}.$$

באופן כללי לכל $j \geq 0$ טבעי:

$$\pi^j(a_i) = a_{((i+j-1) \bmod k)+1}.$$

מכיון נציג k $j = k$ $i < k$.

$$\pi^k(a_i) = a_{((i+k-1) \bmod k)+1} = a_{((i-1) \bmod k)+1} = \begin{cases} a_i & : i < k \\ a_k & : i = k \end{cases}.$$

ז"א לכל $1 \leq i \leq k$

$$\pi^k(a_i) = a_i \Rightarrow \pi^k = \text{id}$$

ז"א לצופן קיסר יש סודיות מושלמת.
במילים פשוטות צופן קיסר אינו ניתן לפענה בתנאי שימושים ב מפתחות מקרי חדש כל פעם שמצפים אותם אחד של טקסט גלי.

משפט 47: תנאי לסודיות מושלמת של צופן קיסר

אם לכל מפתח $K \in K$ בצופן קיסר יש הסתברות שווה, כלומר
 $P(K = k) = \frac{1}{26}$.

אז לצופן קיסר יש סודיות מושלמת.

הוכחה: תחילה נחשב את ההסתברות $P(Y = y)$ באמצעות (??). הקבוצת מפתחות בצופן קיסר היא $K = \{0, 1, \dots, 25\} = \mathbb{Z}_{26}$.

לכן

$$P(Y = y) = \sum_{k \in \mathbb{Z}_{26}} P(K = k)P(X = d_k(y)) .$$

אם ההסתברות של כל מפתח שווה אז $P(K = k) = \frac{1}{26}$ ולפיכך $P(K = k) = \frac{1}{26}$.

$$P(Y = y) = \frac{1}{26} \sum_{k \in \mathbb{Z}_{26}} P(X = d_k(y)) .$$

הכלל מצפין והכלל מפענץ של צופן קיסר מוגדרים $e_k(x) = x + k \pmod{26}$, $d_k(y) = y - k \pmod{26}$.

כאשר לפיכך $P(X = d_k(y)) = P(X = y - k \pmod{26})$. $k \in \mathbb{Z}_{26}$

$$P(Y = y) = \frac{1}{26} \sum_{k \in \mathbb{Z}_{26}} P(X = y - k \pmod{26}) .$$

הסכום בצד הימין הוא רק סכום של $P(X = k)$ מעל כל האיברים $k \in \mathbb{Z}_{26}$. לכן

$$P(Y = y) = \frac{1}{26} \sum_{k \in \mathbb{Z}_{26}} P(X = k) = \frac{1}{26} \cdot 1 = \frac{1}{26} .$$

כאשר בשווין השני השתמשנו בתכונת הנרמול של הפונקציית הסתברות של המ"מ X .

מצד שני, לפי (??),

$$P(Y = y|X = x) = \sum_{\substack{k \in \mathbb{Z}_{26} \\ x = d_k(y)}} P(K = k)$$

האילוץ על הסכום $x = d_k(y)$ אומר ש-

$$x = k - y \pmod{26} \Rightarrow k = x + y \pmod{26} .$$

כל $x \in X$ וכל $y \in Y$ קיים רק מפתח אחד אשר מקיים תנאי זה. ז"א רק איבר אחד של הסכום נושא ולפיכך

$$P(Y = y|X = x) = \sum_{\substack{k \in \mathbb{Z}_{26} \\ x = d_k(y)}} P(K = k) = P(K = y - x \pmod{26}) .$$

אם ההסתברות של כל מפתח שווה, כאמור אם $P_K(k) = \frac{1}{26}$ לכל $k \in K$ אז

$$P(Y = y|X = x) = P(K = y - x \pmod{26}) = \frac{1}{26} .$$

לכן

$$P(Y = y) = \frac{1}{26} = P(Y = y|X = x)$$

■
במילים פשוטות צופן קיסר אינו ניתן לפענה בתנאי שימושים ב מפתחות מקרי חדש כל פעם שמצפים אותם אחד של טקסט גלי.

משפט 48: תנאי חילופי לסודיות מושלמת

לפי נוסחת בייס אם לкриpto-מערכת יש סודיות מושלמת אז מתקאים גם (1)

$$P(Y = y|X = x) = P(Y = y) .$$

משפט 49

נתונה קריpto-מערכת בעלת סודיות מושלמת.

אם $P(Y = y) > 0$ אז

(1) קיימים לפחות מפתח אחד $k \in K$ כך ש- $e_k(x) = y$

(2) $|K| \geq |Y|$

הוכחה:

(1) לפי (1)

$$P(Y = y|X = x) = P(Y = y) > 0 \quad (\#1)$$

נambil (??) בצד שמאל ונקבל

$$\sum_{\substack{k \in K \\ x = d_k(y)}} P(K = k) = P(Y = y) > 0 \quad (\#2)$$

נ"ז

$$\sum_{\substack{k \in K \\ x = d_k(y)}} P(K = k) > 0 \quad (\#3)$$

לכן קיימים לפחות מפתח אחד, k עבורו $x = d_k(y)$

ז"א קיימים לפחות מפתח אחד, k עבורו $y = e_k(x)$

(2) לפי (#1) ו- (#3), לכל $y \in Y$ קיים לפחות מפתח אחד, k עבורו $y = e_k(x)$, לכן בהכרח $|K| \geq |Y|$. (#4)

משפט 50: משפט שאנו

נתונה קריpto-מערכת (X, Y, K, E, D) כך ש- $|X| = |Y| = |K|$ ומתקיים גם

למערכת יש סודיות מושלמת אם ורק אם

(1) לכל $x \in X$ ולכל $y \in Y$ קיים מפתח k ייחיד עבורו $y = e_k(x)$

2) לכל מפתח יש הסתברות שווה, כלומר $P(K = k) = \frac{1}{|K|}$

הוכחה:

$$1) \text{ נניח כי } |Y| = |K|. \text{ כלומר}$$

$$|\{e_k(x) | x \in X\}| = |K|.$$

ז"א לא קיימים שני מפתחות $k_1 \neq k_2$ כך ש-

לכן לכל $x \in X$ וכל $y \in Y$ קיים מפתח k ייחד עבורו y

2) נסמן אורך של קבועות מפתחות ב- $n = |K|$. נרשים את הקבוצת טקסטים גלויים כ-

$$X = \{x_i | 1 \leq i \leq n\}$$

נתון $y \in Y$ קבוע. מספר את המפתחות כ- $k_1, k_2, \dots, k_n$ כך ש- $e_{k_i}(x_i) = y$. לפי נוסחת ביס'

$$P(X = x_i | Y = y) = \frac{P(Y = y | X = x_i) P(X = x_i)}{P(Y = y)}$$

$$\stackrel{\text{טענה}}{=} \frac{P(K = k_i) P(X = x_i)}{P(Y = y)}$$

אם לمعרכת יש סודיות מושלמת אז $P(X = x_i | Y = y) = P(X = x_i)$ כלומר

$$P(X = x_i) = \frac{P(K = k_i) P(X = x_i)}{P(Y = y)} \Rightarrow P(K = k_i) = P(Y = y)$$

לכל $n \geq i \geq 1$. ז"א לכל מפתח יש הסתברות שווה

$$P(K = k_i) = \frac{1}{|K|}.$$

משפט 51: אנטרופיה של שניו

נתון משתנה מקרי X בעל פונקציית ההסתברות $P_X(x)$. התוחלת המינימלית של אורך ההצפנה של X מסומן ב- $H[X]$ ונתונה על ידי הנוסחה

$$H[X] = - \sum_{x \in X} P_X(x) \log_2 P_X(x).$$

נקרא האנטרופיה של X .

הוכחה: נניח כי $X = Y \cap Z$, כאשר Y, Z משתנים מקרים בלתי תלויים. לפי משווה (??):

$$\ell_Q(x) = f(p_x).$$

$$H[X] = \sum p_x \ell_Q(x) = \sum p_x f(p_x).$$

תהיינה $P_Y(y)$ ו- $P_Z(z)$ פונקציות ההסתברות של Y ושל Z בהתאמה.
נסמן $p_z = P_Z(z)$ ו- $p_y = P_Y(y)$

מכיוון ש- Y ו- Z משתנים בלתי תלויים אז

$$P(X = Y \cap Z) = P_Y(y)P_Z(z) = p_y p_z.$$

נשים לב שידיעה של Y לא נותנת שום מידע על הערך של Z , לכן $\ell_Q[Y \cap Z] = \ell_Q[Y] + \ell_Q[Z]$.

לפיכך

$$H[X] = \sum p_x \ell_Q(x) = \sum p_y p_z [\ell_Q(y) + \ell_Q(z)]$$

$$H[X] = \sum p_y p_z f(p_y p_z) = \sum p_y p_z [f(p_y) + f(p_z)]$$

$$f(p_y p_z) = f(p_y) + f(p_z).$$

$$. f(p) = C \log(p) \text{ נ"א}$$

כעת נניח כי יש לנו משתנה מקרי $X = \{a, b\}$ בעל פונקציית ההסתברות $P_X(a) = \frac{1}{2}, P_X(b) = \frac{1}{2}$. ההצפנה של X צריכה ספרה אחת, לכן $f(\frac{1}{2}) = 1$ ונקבל $f(Q^*(a)) = \ell_{Q^*}(a) = 1$ ו- $f(Q^*(b)) = \ell_{Q^*}(b) = 1$.

■

משפט 52:

נתון מ"מ בדיד X אשר מקבל N ערכים שונים $X = \{x_1, \dots, x_N\}$ בהסתברות שווה, כלומר

$$P(X = x_i) = \frac{1}{N}$$

از האנתרופיה מקבלת ערך מקסימלי שניתנת על ידי $H_{\max}(X) = \log_2 N$.

ערך זה הוא הערך המקסימלי האפשרי של האנתרופיה.

משפט 53: אי שוויון האפמן

נתון קבועות אחרות של טקסט גלי X והצפנה האפמן f . נניח כי $l(f)$ תוחלת האורך של ההצפנה ו- $H(X)$ האנתרופיה של הטקסט גלי. מתקיים

$$H(X) \leq l(f) \leq H(X) + 1.$$